

Prekenverkstedet

Den Norske Israelsmisjon

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

22.søndag i treenighetstiden – 10.november 2019

Prekentekest: Luk 10,25-37

Lesetekst I: 3 Mos 19, 1-2; 16-18; 33-34

Lesetekst II: Jak 2,1-9

Den kongelige lov: Elsk din neste

Dagens tekster handler for meg om et liv som Jesu disippel. Tekstene underviser oss om hvordan Guds folk skal leve, ikke for å bli Guds folk, men fordi det er Guds folk. Ved troen på Jesus er både jøder og hedninger rettferdiggjort. Dernest er vi, som rettferdiggjorte, bedt om å leve rettferdige og hellige liv.

Evig liv – evig verdi?

Hva skal til for å arve evig liv? For meg er dette et viktig spørsmål. Troen vår bærer med seg et håp og en visshet om at det livet vi lever nå ikke er det endelige, men at det finnes et liv etter døden. Samtidig bør vi merke oss at stadig flere nordmenn ikke tenker slik. Når jeg samtaler med venner og bekjente som ikke deler min tro, forstår jeg mer og mer at de ikke er opptatt av spørsmålet «hva skal jeg gjøre for å arve evig liv» - for de tror ikke at det finnes et evig liv. Deres utgangspunkt er at dette livet vi lever nå er det eneste, og når vi dør er vår eksistens over.

Utfordringen blir da i første rekke å forkynne det evige. Her tenker jeg at menneskets verdi er viktig. Jeg tror at alle mennesker er skapt i Guds bilde, og at hvert enkelt menneske har en evig uvurderlig verdi. Derfor er det viktig for meg at andre mennesker også blir opptatt av det spørsmålet vi møter i dagens tekst. Slik en 100-lapp kun har den verdien som noen har gitt den, slik har mennesket sin verdi fordi Gud har gitt oss den. Ingen 100-lapp kan selv gi seg selv den verdien, den er gitt av noen utenfra. Om 100-lappen er skitnet til, trampet på, eller blitt bevart i en trygg safe, forandres ikke verdien. Den er fortsatt verdt 100 kroner. Skitten eller ren, verdien er akkurat lik. Slik tenker jeg om mennesker også – fordi vår verdi er gitt av Gud, han som har skapt oss. Enkelte har rotet det skikkelig til, mens andre har det ganske greit. Verdien hos Gud er likevel den samme – vi har en evighetsverdi.

Den kongelige lov

I dagens tekst er spørsmålet ment som en fristelse, for å sette Jesus på prøve. Jesus svarer den lovkyndige med et spørsmål, i god jødisk stil. Slik drives samtalen fremover. Det er en tankeprosess, hvor spørsmål er viktig. Hvordan leser du, spør Jesus. Da sikter han til Toraen.

Toraen er mer enn «lov». Det norske ordet er ikke helt dekkende, for i vårt språk er «loven» ofte knyttet opp til et lovverk. Men Toraen er så mye mer, det er Guds gode vilje. Toraen gir liv, den er glede og veiviser. Derfor skriver salmisten at han har sin glede i Herrens lov, *de er bedre for meg enn tusen stykker gull og sølv* (Salme 119,72).

Den lovkyndige kunne selvsagt loven. Han var tross alt lovkyndig. Svaret hans er ikke et spontant svar, men gjengir hva de lovkyndige mente var summen av Toraen. Å elske Herren og elske sin neste. Jesus gir han rett i at dette er godt, og sier til han at dersom han gjør dette skal han leve.

Men den lovkyndige vil *rettferdiggjøre* seg selv. Han spør Jesus hvem hans neste er, og det er utgangspunktet for Jesu fortelling om den barmhjertige samaritan.

Grensesprengende omsorg og kjærlighet

Jeg skjønnte aldri hvor bratt veien fra Jerusalem til Jeriko var, før jeg for noen år siden skulle kjøre en leiebil ned for å ta et bad i Dødehavet. Den er helt utrolig bratt. Fra 800 moh til 300 muh. Det er for det meste en ørkentur, hvor det er store fjellsider og mange huler langs veien. I Jesu fortelling er det ingen bil som kjører nedover, men en mann som går. I tillegg var strekningen på Jesu tid langt fra den anbefalte reiseveien, da det var et kjent tilholdssted for røvere. Naturforholdene er slik at det er lett å gjemme seg bak fjellhyller og knauser, for så å angripe ovenfra og ned.

Mannen blir altså overfalt, og halvt i hjel slått. Nå ligger han der for å dø. Men så kommer det en prest og en levitt forbi. To religiøse ledere. De skulle normalt representere «det gode», de hjelpsomme. Men disse går rett forbi.

Så kommer det en samaritan. Jødene omgikkes ikke samartianerne. Det var en konflikt mellom dem, selv om de bodde i samme land. Derfor blir denne fortellingen også en fortelling om å snu på fordommer. For blant disse tre er det altså den minst tenkelige som bøyer seg ned, forbinder sår og hjelper den sårede.

Jesus spør så den lovkyndige om hvem som viste seg som en neste, og med det har han snudd opp ned på det opprinnelige spørsmålet. For det handler ikke om hvem som er min neste, men hvordan være en god neste for andre. Det handler ikke om hva andre skal gjøre for meg, men hvordan vi møter mennesker.

For selv om «100-lappen» er skitnet til, falt i synd eller rotet livet til – ja om den tilhører «fienden», så har den lik verdi. Dermed viste samartianeren seg som en god neste. En som brøt med normer og skikker, for å hjelpe et menneske.

Jesus som den barmhjertige samaritan

Jesus var grensesprengende. Han omgikkes tollere og syndere, snakket med en samaritansk kvinne og viste oss Guds kjærlighet. Derfor fikk han også sleng-tittler, som «venn av tollere og syndere», og som det står i bl.a. Johannes evangeliet *har vi ikke rett når vi sier at du er en samaritan* (Joh 8,48).

I den store fortellingen er Jesus den barmhjertige samaritan. Han er den som bøyer seg ned til hvert menneske, for å lege og gi frelse. Paulus skriver i Romerbrevet om Guds rettferdighet, og konkluderer med at både jøder og andre folkeslag står skyldige framfor Gud. Alle har syndet, som betyr å bomme på målet, og står derfor uten ære for Gud. Både jøder og ikke-jøder står derfor uten rettferdighet framfor Gud.

Men nå, skriver Paulus, er Guds rettferdighet åpenbart – *det er rettferdigheten ved tro på Jesus Kristus, til alle og over alle som tror* (Rom 3,22). Og Guds rettferdighet gis virkelig til alle som tror. Uavhengig av etnisitet, tungemål og avstamning. Guds frelsesvei for det jødiske folk er også hedningens frelsesvei. Folkeslagene blir erklært rettferdig på samme måte som det jødiske folk – ved troen på Israels Messias. Israels Gud rettferdiggjør våde de omskårne (jødene) ved tro, og de uomskårne (ikke-jøder) ved samme tro (Rom 3,30).

Israels Messias bøyer seg ned til hvert menneske, og gir det sin rettferdighet. Den tas imot ved tro, og er en gave. Det knytter oss sammen, og bryter fordommer. Vi blir podet inn i Guds familie, og får en ny familietilhørighet ved troen – Guds familie (Ef 2,19).

Vær det du er

Dagens lesetekster handler om å være det vi alt er. Ved troen på Jesus er vi rettferdiggjort, vi er himmelriket verdig. Det er Guds gave til alle som tror, og den er helt ufortjent. Samtidig formaner Gud oss om å leve og være det vi er. La våre ord og handlinger bære preg av det Gud har gjort for oss. Vi som er rettferdiggjort, la oss leve rettferdig. Vi som er helliggjort, la oss leve hellig.

Da blir fortellingen om den barmhjertige samaritan utfordrende. Ikke fordi vi skal rettferdiggjøre oss selv, men fordi vi alt er rettferdiggjort i Kristus, skal vi bøye oss ned og være en neste for våre medmennesker. Vi som tror på Jesus må ikke gjøre forskjell på folk (Jak 2,1). For Han gjorde ikke

forskjell, men åpnet Himmeriket for alle som tror, både jøder og hedninger. Derfor skal vi, som har vår borgerrett og familietilhørighet sammen med alle som tror, ikke gjør forskjell på folk. Ikke for å rettferdiggjøre oss selv, men nettopp fordi vi er rettferdiggjort.

Det er lett å favorisere, og særlig favoriserer vi dem som er rike og vellykkede. Vel, vi som er rettferdiggjort av bare nåde, blir bedt om å leve et liv hvor vi ikke gjør denne tabben – men ser verdien i alle mennesker. En 100-lapp er verdt 100 kroner, uansett om den er skitten eller ren. La oss derfor se våre medmennesker med den verdien Gud har gitt dem, med evighetsverdi. La oss leve rettferdige og hellige liv, fordi troen på Jesus har rettferdiggjort oss og helliggjort oss for all evighet. Lev og vær det du er i Kristus.

Derfor gjør vi vel når vi lever ut den kongelige lov etter Skriften: Du skal elske din neste som deg selv (Jak 2,8).

Evangeliet tilbake til jødene

Vi som har tatt imot evangeliet og blitt rettferdiggjort, står også i gjeld til andre mennesker. De gode og livgivende nyhetene må ut, og forkynnes med respekt og kjærlighet. I dag vet vi at svært få jøder kjenner Jesus. Kirkehistorien viser oss at hedningekristne har vist deg som svært dårlige «barmhjertige samaritaner» overfor det folket vi fikk evangeliet fra.

Mange jøder tenker at Det nye testamentet er en anti-jødisk bok, nærmest en håndbok om hvordan kristne skal forfølge og diskriminere jøder. Her har vi et felles ansvar, som ingen troende kan avskrive. I kjærlighet og med respekt må vi forkynne evangeliet for dem i ord og handling. Gjennom diakoni, solidaritet, fred og forsoning og evangelisering. Jeg låner Tarjei Giljes ord fra Dagen 01.juli 2019, og avslutter med:

«Det er ingen kristenplikt å støtte Den Norske Israelsmisjon som organisasjon.

Men det å forkynne evangeliet for jødene er både et kall og et ansvar som ingen kristen bør distansere seg fra»

Jeg håper og ber at kristennorge skal vise seg som barmhjertige og takknemlige samaritaner overfor det jødiske folk, med en dyp og ekte kjærlighet ønsker å bringe evangeliet tilbake til dem. Det er vårt felles ansvar.

Vegard F. Soltveit

Assisterende generalsekretær Den Norske Israelsmisjon

vegard@israelsmisjonen.no